

De laatste mammoet

De laatste mammoet

Hay van den Munckhof

Auteur: Hay van den Munckhof
Coverontwerp: Yvoire Books
ISBN: 9789403924120
© Hay van den Munckhof
Jaar van uitgave: 2026
Uitgegeven door: Monkey Books

Lente

Zweet druppelt in Ashki's ogen. Een straaltje loopt langs haar ruggengraat omlaag. Heel de eindeloze winter verlangde ze vurig naar een dag als deze, maar nu het eindelijk zo ver is, kijkt ze uit naar elk beetje schaduw. De vrouwen en meisjes voor haar trekken de een na de ander hun hemd uit en hangen het aan de buidel op hun rug. Ashki volgt hun voorbeeld. Meteen strijkt een frisse bries langs haar vochtige huid. Ze zucht van opluchting.

Een paar jagers kijken om en mompelen onder elkaar. Marruk, een van de jongere jagers, spreekt hun geestenman aan. Ashki kan Marruk niet verstaan, daarvoor loopt hij te ver voor haar, maar zijn scherpe toon en driftige gebaren zijn duidelijk genoeg. De geestenman antwoordt niet. Hij schudt zijn hoofd en laat het bij een vaag handgebaar. Ashki moet stiekem lachen. Thulan mag dan sinds kort hun nieuwe geestenman zijn, hij is slechts een paar jaar ouder dan zij en wil zich hier duidelijk de vingers niet aan branden.

Ze vergeet Marruks gemopper en richt haar aandacht weer op de lange rij mannen, vrouwen en kinderen, die voor haar door de zomerse toendra trekt. De oude Thuk, die tot de vorige herfst hun leider was, loopt met Thark, zijn jonge opvolger, voorop. Ashki versnelt zo onopvallend mogelijk haar pas, tot ze vlak achter de twee mannen loopt.

Af en toe staat Thuk stil om Thark op herkenningpunten te wijzen: een eenzame heuvel op de open toendra, een verraderlijk stuk moeras of de plek waar hij ooit een bizon velde. Op die manier weet hij handig te verhullen dat hij af en toe op adem moet komen. Zou Thark daarin trappen? Nee, denkt Ashki. Thuk heeft niet voor niets een van de jongste mannen als zijn opvolger gekozen. Thark is een goede jager, die daarnaast altijd aan het belang van de stam denkt en iedereen met het nodige respect behandelt.

Voor de zoveelste keer na hun vertrek uit de wintergrot dwalen Ashki's gedachten af naar het zomerkamp, al zullen er nog heel wat dagreizen langs de Grote Rivier volgen voordat ze daar aankomen. Dit jaar kijkt ze er niet alleen vol verwachting, maar ook met een tikkeltje angst naar uit. De vorige zomer zag niemand haar nog als volwassene. Twee volle manen lang genoot ze toen van alle kleuren, geuren, geluiden en de vele bekende of juist nieuwe gezichten. Zou het dit jaar net zo gaan? Nou ja, een vrouw is ze nog niet, maar een kind voelt ze zich ook niet langer. Hoe moet ze zich straks in het zomerkamp gedragen? Ze wil dat graag met de stammoeder bespreken. En ja, waarom niet meteen? Tevali, die haar na de dood van haar ouders als haar eigen dochter aannam, blijkt echter druk in gesprek met de geestenman. Ashki peinst er niet over om Thulan en Tevali zonder goede reden te onderbreken. Er komen nog genoeg andere gelegenheden.

Die avond slaan ze hun kamp op aan de oever van de Grote Rivier. Ashki's rug en schouders gloeien intussen steeds erger. Bij het oprichten van de tenten en het zoeken naar brandhout schuurt het leer van haar hemd langs de roodverbrande huid. Ze moet op haar tanden bijten om niets te laten merken. Yadi, een van de jongere meisjes, zit met het hoofd op de knieën te snikken van de pijn. Zelfs de stammoeder, die meer jaren telt dan vier mensen vingers hebben, heeft hetzelfde probleem, hoe zij ook haar best doet om dat te verbergen. Ashki trapt er niet in. De grimas op Tevali's gezicht en haar voorzichtige bewegingen spreken duidelijke taal.

‘Moeder Tevali, heeft u ooit zoiets meegemaakt.’

Tevali schudt haar hoofd. ‘Nee, Ashki,’ antwoordt ze. ‘Nooit heb ik de zon zo fel voelen branden.’

Die avond moeten ze het doen met wat gedroogd vlees en wortels van speenkruid die de kinderen bij de rivieroever verzamelden. Het vlees is taai en smakeloos. Toch eet Ashki alles achter elkaar op. De verse wortels smaken beter, al laten ze een bittere nasmaak achter op haar tong.

De meeste mannen blijven bij hun eigen vuur zitten. Alleen Thulan, de geestenman, komt samen met Thark kijken hoe het de vrouwen en kinderen vergaat.

Ashki verbijt haar pijn en doet of er niets aan de hand is. Al geldt ze nog niet als volwassen, misschien juist daarom wil ze de mannen laten zien dat ze om zulk een klein ongemak niet begint te jammeren. Nieuwsgierig kijkt ze naar de onbedekte bovenlijven van de twee jagers. Nu ze hen zo naast elkaar ziet, valt het haar voor het eerst echt op hoezeer de lange, blonde Thulan verschilt van de kleinere, maar veel gespierdere Thark, die net als zij sluik zwart haar heeft. Deze keer is Ashki vooral geïnteresseerd in de kleur van hun huid. Zelfs in het flakkerende licht van het vuur ziet ze dat de schouders van de twee mannen gewoon bruin zijn gebleven. Zou ze de geestenman daar een vraag over durven stellen? Waarom niet? Thulan is slechts een paar jaar ouder.

Tevali is haar voor. 'Thulan,' vraagt ze, 'hebben de geesten hier iets mee te maken?'

'Een paar jagers denken van wel,' antwoordt Thulan. 'Die zeggen dat vrouwen zich niet als mannen moeten gedragen. Volgens hen straffen de geesten jullie door je huid in vuur en vlam te zetten. Ik geloof daar zelf niets van.'

De geestenman vraagt helemaal niet wat de stammoeder met haar vraag bedoelde, valt Ashki op. De oude geestenman heeft Thulan vlak voor zijn dood niet toevallig als opvolger aangewezen. Als Thulan je aankijkt, is het net of hij je gedachten kan lezen.

'Waarom geloof je dat niet?' wil Ashki weten.

Thulan glimlacht. 'Als je goed om je heen kijkt, zie je het vanzelf, Ashki,' antwoordt hij.

Ashki voelt zich een tikkeltje beledigd, maar doet wel wat Thulan zegt. Ze ziet echter niets bijzonders.

'Is de kleine Quar soms een meisje?' vraagt Thulan.

Natuurlijk! Ashki kan zich wel voor het hoofd slaan. Hoe kon ze het zoontje van haar beste vriendin over het hoofd zien? Terwijl Myrt haar baby de borst geeft, is Quar aan haar voeten in slaap gevallen. Zijn schouders en rug zijn nog

roder dan die van Yadi, die roerloos naast hem zit en met betraande ogen voor zich uit staart.

Na een lange nacht, waarin ze meer dan eens van de pijn wakker werd, kruipt Ashki als een van de eersten naar buiten. De hemel is loodgrijs en er staat zulk een gure wind dat de haren voor haar gezicht wapperen. Met een reepje leer bindt ze de zwarte lokken achter haar hoofd bij elkaar.

Voordat ze de tenten opbreken, eten ze het laatste gedroogde vlees. Luidkeels en met veel armgebaren overleggen de jagers intussen. Ze zijn het niet eens over de vraag of ze eerst zullen gaan jagen of beter meteen verder kunnen trekken in de hoop onderweg wild te vinden.

Samen met Yadi en Miya, de twee jongere meisjes, luistert Ashki aandachtig toe. In het vuur van het gesprek maakt het de mannen niets uit dat iedereen al hun woorden kan volgen. Nieuwsgierig wacht Ashki de uitkomst af. Vorig jaar overlegden de jagers zelden zo lang. Toen vertrouwden ze meestal op de ervaring van de oude Thuk. Maar Thuk is geen leider meer. Hij was al nooit iemand van veel woorden. Nu doet hij enkel zijn mond open als iemand nadrukkelijk naar zijn mening vraagt.

De jonge Thark, die nu in zijn plaats de jagers leidt, houdt lang zijn mond. Als hij ten slotte wel het woord neemt, doet hij dat rustig en zonder zijn stem te verheffen. Toch luistert iedereen naar hem. Niemand, zelfs niet de eigenzinnige Marruk, protesteert als hij de knoop doorhakt en besluit dat ze op weg zullen gaan zonder eerst te jagen.

Ashki breekt samen met de stammoeder hun tent af. Myrt helpt niet mee, maar zit naast de tent met Quensi, haar baby, in haar armen. Quar zit op haar schoot en hangt bewegingloos tegen haar aan. Ashki gaat meteen kijken wat er aan de hand is. Myrt verzaakt haar plicht normaal nooit en Quar zit zelden langer dan een paar tellen stil. Alle dagen vanaf hun vertrek uit de wintergrot heeft hij zonder klagen naast zijn moeder voortgelopen. Maar nu staan Quars ogen dof en lijkt alle bedrijvigheid aan hem voorbij te gaan.

Ook Yadi en haar onafscheidelijke vriendin Miya hebben gezien dat er iets mis is met Quar. Onmiddellijk nemen ze Myrts taak over, al is het gesjor met palen en zware huiden voor hen eigenlijk te zwaar werk.

Als ze klaar zijn, gaan Ashki en Tevali naar Myrt.

‘Wanneer merkte je voor het eerst dat Quar ziek was, Myrt?’ vraagt de stammoeder.

‘Toen ik vannacht wakker werd,’ antwoordt Myrt. ‘Quar zweette over heel zijn lijf en hij reageerde niet op mij.’

‘Misschien gaat het vanzelf over,’ zegt Tevali, ‘maar voorlopig zal iemand Quar moeten dragen. Jij kunt dat niet. Als jij jezelf uitput, heb je straks geen melk voor Quensi.’

‘Ik draag Quar wel,’ zegt Ashki. ‘Mijn last is niet zwaar, enkel een paar huiden.’

‘Dat klopt, dochter,’ zegt Tevali. ‘Maar Quar op je rug is meer dan genoeg voor jou. Een enkele huid kan Myrt zelf nog wel dragen. De andere neem ik er bij.’

‘Dat hoeft niet,’ roept Yadi, ‘Miya en ik kunnen best Ashki’s huiden dragen.’

Yoli, een van de oudere vrouwen, komt aanlopen met een draagbuidel, die haar zoontje niet meer nodig heeft en die voor haar baby nog te groot is.

Myrt bedankt Yoli uitvoerig en tilt Quar op Ashki’s rug. Dankzij de buidel hoeft Quar zich niet voortdurend aan haar vast te klemmen, wat ze wel zo prettig vindt nu haar schouders nog zo zeer doen. Quar zucht en legt zijn hoofdje opzij tegen haar nek. Dat is blijkbaar het sein waar Thark op wachtte. Ze vertrekken.

Op Ashki’s rug slaapt Quar een hele tijd rustig door. Dat lijkt Myrt een stuk gerust te stellen.

‘Ashki,’ zegt ze, ‘alle kinderen zien jou een beetje als hun tweede moeder. Ook de volwassenen hebben respect voor jou. Al ben je nog erg jong, je maakt nu al de best passende hemden en winterkleding van ons allemaal. Als de jonge mannen dat tijdens het zomerkamp horen, zullen ze om jou vechten.’

‘Nee hoor,’ zegt Ashki, ‘zolang ik nog geen vrouw ben, zullen ze niet naar mij omkijken. Dat mogen ze niet eens.’

Myrt slaat de hand voor haar mond. ‘O, wat dom om er niet aan te denken dat je nog niet hebt gebloed,’ zegt ze. ‘Het komt omdat je er intussen oud genoeg voor bent.’

Ashki haalt haar schouders op. Zelfs tegenover haar beste vriendin heeft ze er weinig behoefte aan om op dat onderwerp in te gaan. Het is gelukkig niet nodig om dat uit te leggen. Zoals gewoonlijk heeft Myrt geen woorden nodig om haar reactie te begripen.

Even later komt Thulan aanlopen. ‘Heeft Quar vanmorgen al iets gegeten of gedronken?’ vraagt hij.

‘Een enkel slokje water. Meer wilde hij niet.’

Thulan legt zijn hand op Quars voorhoofd. ‘Hij moet drinken,’ zegt hij, ‘anders mist hij de kracht om de kwade geest te verslaan die bezit van hem nam. Blijf het proberen.’

Myrt antwoordt niet. Ashki weet waarom. Thulans woorden hebben haar keel dichtgesnoerd. Myrt heeft Thulans boodschap begrepen. Quars leven is in gevaar ...

Ashki’s bewondering voor Thulan groeit met de dag. Hij is weinig ouder dan zichzelf, maar toch gedraagt hij zich al als een echte geestenman. Hij blijft volkomen eerlijk en doet nooit of hij precies weet wat de geesten van hen willen.

Ashki ziet Thuk en Thark, die nog altijd voorop lopen, abrupt stilstaan. Thark steekt een arm omhoog. Meteen houdt heel de groep halt en blijft iedereen doodstil staan.

Een nauwelijks waarneembaar geruis in de verte. Langzaam gaat het over in luid geroffel van talloze hoeven. Ashki voelt de bodem onder haar blote voeten trillen.

‘Rendieren?’ vraagt ze met gedempte stem aan Myrt.

‘Dat denk ik niet,’ fluistert Myrt. ‘Rendieren naderen niet zo snel. Het moeten paarden zijn.’

Paarden

Paarden? Thark gelooft dat pas als hij Thuk het handgebaar voor 'paard' ziet maken. Hij likt aan zijn vinger en steekt hem in de lucht. Gelukkig staat de wind gunstig. Hij gebaart naar Kish en Oshi, na Thuk de meest ervaren jagers. Ze sluipen met een omtrekkende beweging naar een wilgenbosje verderop, vanwaar ze de kudde in de richting van de andere jagers kunnen drijven.

Tussen hen en het bosje waarheen Kish en Oshi op weg zijn, groeit meer gras dan op de open vlakte. Thark is er zeker van dat de kudde hier halt zal houden om te grazen.

De geesten zijn hen goedgezind. Precies op de plek die Thark verwachtte, komen de dieren tot stilstand. Rustig beginnen ze te grazen. Een bruine hengst steekt af en toe zijn kop omhoog, spitst de oren en spert zijn neusvleugels open. Thark houdt zijn adem in en hoopt vurig dat de kinderen lang genoeg stil blijven.

Een jonge merrie is van de kudde afgedwaald en komt al grazend dichterbij. Thark spant zijn spieren. Aan Thulan, Thuk en Marruk geeft hij via een knikje het teken dat hij bijna in actie komt.

Terwijl hij opstaat, zwiept hij in een en dezelfde beweging zijn arm met de speerwerper naar voren. Met een ruk schiet de kop van de merrie omhoog. Te laat. Tharks speer steekt al uit haar zijde. Hinnikend zakt ze door de achterpoten. Bloed gutst uit de wond en over haar flank.

Verderop klinken de luide kreten van Kish en Oshi, die de rest van de kudde hun kant op drijven. De bruine hengst draait luid briesend om zijn as. Rond zijn poten wolkt stof omhoog. Dan staat hij plots stil, om een paar tellen later schuimbekkend op Thark af te stormen.

Zijn speer! Thark sprint naar de stervende merrie en rolt er zo tegenaan dat hij een moment uit het zicht van de hengst is. Als hij de speer loswrikt, ziet hij vanuit een

ooghoek iets over zich heen suizen. Meteen komt hij over-eind. Twee werpsperen steken vlak naast elkaar door de hals van de hengst. Een daarvan heeft de slagader geraakt. Helderrood bloed spuit over de achterpoten. Toch staat hij nog op zijn benen. Trillend en snuivend keert hij zich naar zijn belagers. Dan zakt hij langzaam door de benen, rolt opzij en slaat nog één keer met de achterpoten.

Thark wacht op de vrouwen, die met leren zakken aan komen rennen. Als ze in een rij staan, snijdt hij in één haal de keel van de hengst door. Een voor een houden de vrouwen hun zak onder de wond. Meteen gaan ze met het warme bloed rond. De kinderen komen eerst aan de beurt, dan de vrouwen.

Thark versmaadt het bloed, net als de overige jagers. Terwijl de vrouwen en kinderen drinken, snijden ze de levers uit de paardenlijven en eten het grootste deel rauw op.

Voordat ze met de echte slacht beginnen, gaat Thulan tussen de twee paardenlijven staan. 'Geest van de hengst, geest van de merrie, vergeef ons dat we jullie lichamen genomen hebben. We wensen jullie een goede reis naar de wereld der geesten, waar niets jullie ooit nog zal deren en het gras altijd groen blijft.

Thark wacht tot Thulan is uitgesproken. Zonder de woorden van de geestenman worden er misschien geen veulens geboren om de plaats van deze dieren in te nemen.

Wie kan, zelfs Miya en Yadi, helpt mee bij het bloederige karwei met alles wat scherp genoeg is om door paardenhuid of organen te snijden. Van de verse lever is genoeg over om ook alle vrouwen en kinderen een stukje te geven. Alleen dat is belangrijk genoeg om het vil- en slachtwerk even te onderbreken. Na afloop zijn ze allemaal van top tot teen besmeurd met vet en bloed. Gelukkig zijn ze vlak bij de rivier, zodat ze zichzelf en hun kleding kunnen wassen.

Intussen staat de zon al vlak boven de horizon. Thark besluit om de tenten in een kring rondom hun jachtbuit op te richten. Om de duisternis voor te zijn, nemen deze keer de jagers dat karwei voor hun rekening. De vrouwen en kinderen sprokkelen hout en leggen aan weerszijden van de

paarden twee vuren aan. Tijd om een vuurkuil te graven hebben ze nu niet. In plaats van het vlees tussen hete stenen gaar te stoven, roosteren ze het aan een spit boven het vuur.

Thark heeft minder honger dan hij na de inspanningen van de jacht zou moeten hebben. Toch neemt hij een stuk vlees en een handvol veenbessen. Zwijgend kijkt hij toe hoe de anderen eten en in een opperbeste stemming zitten te kletsen. Zijn gedachten zijn al een stuk verder dan de geslaagde jacht van vandaag. Morgen of overmorgen zullen ze volgens Thuk een lage heuvel bereiken. Vanaf de top van die heuvel kunnen ze dan bij helder weer het Grote Meer zien liggen, aan wier oever de rondtrekkende jagersgroepen zich elk jaar rond de zonnewende verzamelen.

Wat als ze dan nog altijd geen rendieren gezien hebben? Een nog beangstigender gedachte komt bij Thark op. En als nu eens helemaal niemand rendieren heeft gevonden, zelfs niet de groepen die in plaats van de rivier te volgen dwars over de toendra of langs de rand van het Grote IJs naar het zomerkamp trekken? Zou het laatste visioen van de vorige geestenman soms bewaarheid worden? De oude Norh vertelde vlak voor zijn dood dat de geest van de laatste mammoet uit het land van het Grote IJs was teruggekeerd naar de toendra om wraak te nemen op de mensen die zo veel van zijn mammoetkinderen hadden gedood.

Thark doet zijn best om dat verhaal van zich af te schudden. Hij moet vertrouwen op de geesten en na een goede jacht niet zulke sombere gedachten koesteren, wijst hij zichzelf terecht. De geesten hebben geen oren nodig om iemand te horen. Ze kunnen ieders gedachten lezen, zo heeft hij ooit van Norh gehoord. De geesten zouden hem zo ondankbaar kunnen vinden dat ze bij een volgende jacht partij kiezen voor de dieren en de mensen honger laten lijden.

Een ijl, langgerekt gehuil ergens op de open vlakte onderbreekt zijn gepieker. Een roedel wolven zal de geur van het paardenbloed opgevangen hebben. Alle gesprekken vallen meteen stil. Als Thark naar het vuur kijkt waar de vrouwen en kinderen bijeen zitten, ziet hij Miya en Yadi tegen elkaar aan kruipen. Zelf slaat hij weinig acht op het verre

gehuil. Tenzij een roedel wanhopig is van de honger, gaan wolven mensen uit de weg. Pas morgen, nadat zij vertrokken zijn, zal deze roedel zich op de karkassen storten, al snel gevolgd door poolvossen en andere aaseters. 'Wie van jullie heeft ooit eerder een kudde paarden aan deze zijde van de rivier gezien?' vraagt Marruk. 'Zo lang ik mij herinner, leven er alleen aan de andere zijde van de rivier paarden.'

'Misschien ligt het antwoord voor de hand,' antwoordt Thark. 'De rivier staat veel lager dan ik ooit eerder zag. Op veel plaatsen kunnen de paarden er eenvoudig doorheen lopen.'

'Dacht je dan dat ik dat niet had gezien? Ik tel meer jaren dan jij,' reageert Marruk.

Na Marruks woorden valt een stilte. Thark ziet alle ogen op zich gericht. Hij voelt woede opwellen, niet zo zeer vanwege Marruks opmerking, maar door de minachtende toon waarop hij tegen hem sprak. Hij negeert de ongeschreven wet dat moed en vaardigheden zwaarder wegen dan iemands jaren en dat terwijl Marruk nog geen jaar ouder is dan Thark.

Thulan is de eerste die reageert. 'Wij hebben dat allemaal opgemerkt, Marruk,' zegt hij. 'Thark was volgens mij nog niet uitgesproken. Laat hem vertellen welke reden de paarden konden hebben om met een hele kudde tegelijk de rivier over te steken.'

De rust waarmee Thulan spreekt, doet Tharks woede wegebben. Marruk is niet dom en lijkt te beseffen dat hij te ver is gegaan. Hij knikt nu enkel.

'Goed,' zegt Thark,' dan vraag ik jullie wie de laatste dagen iets bijzonders is opgevallen.'

De jongere jagers, zelfs Marruk, kijken Thark vragend aan. De oude Thuk is de eerste die reageert. 'Het is geen verdienste dat ik meer jaren tel,' zei hij, 'maar door die extra jaren denk ik te weten waar Thark op doelt. Hij heeft zelfs meer gelijk dan hij beseft. Toen ik een jongeling was, zagen we op weg naar het zomerkamp slechts af en toe wat gras. Nu zijn er ook aan deze zijde van de rivier steeds meer plekken waar gras groeit in plaats van rendiermos.'

‘Thulan,’ vraagt Thark, ‘Is het mogelijk dat wij zonder het te weten de geesten beledigden?’

Thulan schudt het hoofd. ‘Dankzij de kennis van de oude Norh hebben wij altijd respect voor de geesten getoond,’ zegt hij. ‘De laatste jaren hebben we zelden langer dan enkele dagen achtereen honger geleden. Nee, als de geesten al boos zijn, dan is dat niet onze schuld. Anders hadden ze vandaag de paarden niet in onze richting geleid, precies op de dag dat wij vers vlees nodig hadden.’

De meeste jagers knikken. Tegen Thulans woorden lijkt weinig in te brengen. Thark gelooft Thulan ook wel, desondanks kan hij zijn gevoel van onbehagen niet van zich afzetten. Wat als dit zo verder gaat? Hoe kan hij nu een groep jagers aanvoeren in een wereld zonder rendieren?

Quar

Quar ligt die nacht tussen Myrt en Ashki in. Ashki doet nauwelijks een oog dicht. Haar verbrande huid doet geen pijn meer, maar jeukt nu ondraaglijk. Bovendien hoort ze aan de zwakke, onregelmatige ademhaling van Quar dat het helemaal niet goed met hem gaat. Toen de vrouwen na de jacht met het paardenbloed rondgingen, toonde Quar geen enkele interesse. Dat was absoluut niets voor hem, denkt Ashki nu. Samen met Tevali had Ashki voorzichtig zijn mond geopend om met kleine beetjes wat van het kostbare vocht naar binnen te gieten. Quar slikte het door en spuwde het meteen weer uit. Myrt, die Quensi aan het voeden was, keek ontzet toe. Tot ieders opluchting dronk Quar daarna wel gulzig uit de waterzak en viel hij even later in slaap.

Maar nu, midden in de nacht, haalt Quar piepend adem. Ashki legt haar hand op zijn voorhoofd. Zo heet als nu heeft dat nog niet aangevoeld. Het maakt haar zo ongerust dat ze Myrt wekt en de tentflap opzij slaat om bij het licht van de maan en het smeulende vuur beter te kunnen zien.

‘Myrt,’ zegt ze zo rustig mogelijk, ‘Quar heeft het erg warm en hij ademt moeilijk. Ik ga naar Tevali. Probeer jij hem intussen nog wat water te laten drinken?’

Myrt antwoordt niet. Ze heeft de waterzak al gepakt voordat Ashki is uitgesproken.

De stammoeder ligt aan de andere zijde van hun tent, van hen gescheiden door een rendierhuid. Ashki kruipt onder de huid door naar haar toe. Ze hoeft Tevali niet te wekken. Die is al wakker. Een paar tellen later zit ze op haar knieën bij Quar.

‘Weet je nog wanneer Quar voor het laatst gewoon gegeten heeft?’ vraagt ze Myrt.

‘Ja,’ antwoordt Myrt, ‘twee dagen geleden.’

‘Dat is gelukkig niet al te lang,’ zegt Tevali. ‘Zelfs als hij nog een paar dagen niets eet, zal hem dat weinig schaden. Maar hij moet wel genoeg drinken. Verder kunnen we enkel

afwachten of Quars kleine geest al sterk genoeg is om de dood af te weren.'

'Is dat echt alles wat we kunnen doen, stammoeder?' stamelt Myrt.

Ook Ashki kan het absoluut niet bevatten dat ze niets anders kunnen doen dan lijdzaam afwachten.

'Kunnen we de tent hier niet een paar dagen laten staan?' vraagt ze. 'Als het morgenvroeg nog zo slecht met Quar gaat, kan ik hem toch niet gewoon optillen en op mijn rug meesjouwen!'

'Ashki,' zegt de stammoeder, 'misschien heb je daar gelijk in, maar hoe stel je je dat voor? De mannen beslissen over dit soort zaken. We komen ook zonder oponthoud al veel later dan vorig jaar bij het zomerkamp aan. Thark zal mij aanhoren. Daarna gaat hij waarschijnlijk net als Thulan zeggen dat Quars leven in handen van de geesten ligt en dat hij met hun hulp het zomerkamp zal halen.'

Myrt buigt het hoofd. Zij lijkt zich nu al bij Quars dood neergelegd te hebben, denkt Ashki. Die gedachte maakt haar kwaad. Bijna zegt ze hardop tegen Myrt dat ze harder voor Quar moet vechten. Op tijd denkt ze er aan hoe Myrts man de afgelopen winter, vlak voor de geboorte van Quensi, is gestorven. En Myrt is dan wel een vrouw, maar toch slechts een paar jaar ouder dan Ashki. Er gebeurt nu in haar jonge leven bijna meer dan zij aankan.

'We gaan nu allemaal slapen,' zegt Tevali. 'Morgen zal ik met de mannen spreken.'

Ashki protesteert niet, slapen kan zij echter niet meer. Als Tevali terug is naar haar slaapplaats en na een tijdje ook Myrt uitgeput in slaap valt, hurkt zij naast Quar neer. Ze bevochtigt zijn lippen en laat hem nog wat drinken. Wat de dag van morgen brengen zal, weet zij niet, maar wel wat haar te doen staat. Als Myrt niet in staat is om alleen te vechten, dan zal zij dat samen met haar doen ...

Als ze een tijdje half sluimerend bij Quar gezeten heeft, begint Quensi te huilen. Myrt wordt wakker. Ze merkt dat Ashki nog altijd bij Quar zit te waken en geneert zich overduidelijk.

‘Het geeft niets. Ik kon toch niet slapen,’ zegt Ashki.

‘Hoe gaat het met hem,’ fluistert Myrt.

‘Niet beter of slechter,’ antwoordt Ashki zachtjes, ‘Hij slaapt nu wel.’

‘Jij moet ook slapen,’ zegt Myrt. ‘Dat zie ik aan je. Ik zal tot de ochtend blijven waken.’

Ze neemt Quensi in haar armen, gaat naast Ashki zitten en legt haar baby aan de borst. Quensi houdt op met huilen en begint gulzig te drinken.

‘Dat zou heel fijn zijn,’ zegt Ashki, ‘maar eerst wil ik met je praten, Myrt. Zoals Quar er nu aan toe is, kunnen we hem niet meenemen. Hij heeft niet de kracht om zich vast te houden en als je hem op mijn rug vastbindt, krijgt hij te weinig lucht. Hij ademt nu al moeilijk. We zouden ook nog van takken en een stuk huid een trekslee of draagbaar kunnen maken. Dat zou iets beter zijn, maar dan wordt Quar de hele dag door elkaar geschud. Alleen de volwassenen hebben de kracht om zo’n baar de hele dag te dragen of voort te slepen. Het probleem is dat die allemaal al zo veel te dragen hebben.’

De maan wordt door een wolk verduisterd. Daardoor is het te donker om Myrts ogen goed te zien. Haar onregelmatige ademhaling zegt Ashki genoeg. Myrt beseft dat zij gelijk heeft en weet zich nu geen raad van ellende.

‘Je weet toch dat de mannen hoe dan ook verder willen,’ brengt ze met moeite uit. ‘Wat kunnen wij nog doen als ze morgenvroeg zelfs naar de stammoeder niet luisteren?’

‘We blijven dan gewoon hier,’ zegt Ashki.

Het lijkt niet helemaal tot Myrt door te dringen wat Ashki bedoelt. Ze moet duidelijker zijn. ‘Als de jagers het sein geven om op te breken, vertellen wij gewoon de waarheid. Quar kan niet mee en dus kunnen we niet vertrekken.’

‘Ashki,’ reageert Myrt, ‘heb je niet naar de stammoeder geluisterd. De mannen zullen niet doen wat wij vragen.’

‘Dat verwacht ik ook niet,’ zegt Ashki. ‘In dat geval gaan ze maar zonder ons. Wij laten onze tent gewoon staan.’

Myrt zwijgt een hele tijd. Ashki kan haar gedachten raden. Zij wordt verscheurd door tegenstrijdige gevoelens. Ze wil alles doen om Quars leven te redden, al gaat het totaal

tegen haar natuur in om iets te doen dat de woede van de mannen zou kunnen wekken.

Myrt heeft nog één vraag. 'Ashki, denk je echt dat Quar dan meer kans heeft om te blijven leven?' Ashki aarzelt geen moment. 'Zeker weet ik dat niet,' antwoordt ze, 'maar ik denk het wel'.

Myrt vraagt verder niets meer. Ze staart zo star voor zich uit dat ze in gesprek lijkt met de geesten om er achter te komen of die haar zullen straffen.

Ashki denkt niet dat ze nog een oog dicht zal doen. Toch besluit ze Myrts aanbod te aanvaarden. Myrt zal zich anders nog schuldiger gaan voelen. Ze kruipt op haar slaapvacht en sluit de ogen. De slaap kan ze absoluut niet meer vatten. Daarvoor spoken er te veel vragen door haar hoofd. Zal Myrt wel voet bij stuk durven houden als het er echt op aan komt? En stel dat ze inderdaad alleen hier achterblijven, hoe moet het dan met Tevali? Wat zal die doen? Daar heeft ze nog niet bij stilgestaan. Zo gauw het licht wordt, moet ze ook met de stammoeder praten.

'Ik heb jullie gehoord, dochter,' klinkt Tevali's stem van de andere zijde van de rendierhuid, 'en ik zal jullie niet in de steek laten. Misschien zal Thark naar mij willen luisteren en kan ik hem overhalen om morgen niet meteen verder te trekken. Ik weet echter niet hoe wijs het is om tegen de wil van de jagers in te gaan. Alleen de geesten weten dat en hun stem hoor ik nu niet.'

Tevali's woorden helpen. De droomgeest komt nu wel en wiegt Ashki in een diepe slaap.

Thark

Thark heeft minder goed geslapen dan gewoonlijk. De laatste dagen gebeurt er te veel dat niet hoort te gebeuren. Eerst die uitzonderlijk warme middag en daags daarop een kudde paarden op een plaats waar ze eerder rendieren verwacht hadden. Dat Quar ziek werd en door Ashki op de rug meegedragen moest worden, is heel wat minder uitzonderlijk. Iedereen weet dat hooguit de helft van alle kinderen volwassen wordt. Toch knaagt ook dit ongeluk aan Thark. Vanaf Norhs dood is iets dergelijks niet meer gebeurd. Is Quars ziekte toeval of hebben de geesten er de hand in? Leefde de oude Norh nog maar. Thulan doet zijn best, maar hij heeft nog slechts weinige stappen op het pad van de geesten gezet.

Het is bijna licht en dus tijd om dat soort gedachten weg te stoppen en alles klaar te maken voor het vertrek. Gisteravond hebben de vrouwen de beste stukken paardenvlees op hete stenen geroosterd en in plakken mos verpakt. Eten kan dus ook wel onderweg, besluit Thark. Hij begint al vast de kleine tent af te breken die hij met Thulan deelt.

‘Thulan,’ zegt hij. ‘Wil je langs de tenten gaan en zeggen dat we extra vroeg vertrekken?’

Thulan is snel terug. Zijn gezicht staat ernstig. ‘Thark,’ zei hij, ‘Tevalli wil niet dat de tenten afgebroken worden voordat ze met jou gesproken heeft.’

Thark schrikt op. Opnieuw iets dat zijn plannen doorkruist. ‘Heeft de stammoeder je verteld waarom?’

‘Ja,’ antwoordt. ‘Tevalli vindt dat we pas moeten vertrekken als het beter gaat met Quar.’

Van verbazing stokt Tharks ademhaling een moment. Tevali is wel de allerlaatste waar hij zulk een weerspannige houding van verwacht. Als er iemand is die zich altijd nauwgezet aan de regels van de groep houdt, dan is dat hun stammoeder wel. Tevali kent haar rol. Als ze tijdens de lange winter op één plaats blijven, heeft de stammoeder het meeste

gezag binnen de groep. Maar zo gauw ze in de lente naar de vlakte trekken, de rendieren achterna, is het de leider van de jagers die samen met de andere mannen alle belangrijke beslissingen neemt. Dat weet Tevali als geen ander.

Thark neemt de tijd om over deze nieuwe situatie na te denken. Hij is er niet voor niets op gebrand dat de groep snel vertrekt. Als alles meezit, kunnen ze binnen twee dagmarsen het zomerkamp bereiken, misschien nog net op tijd om met hun complete groep bij de jaarlijkse offers aan de rendiergeesten aanwezig te zijn. Nu ze na hun vertrek uit het lentekamp nog geen enkele rendierkudde hebben gezien, is dat een zaak van levensbelang geworden. Ze zullen de gunst en de steun van de geesten nog heel hard nodig hebben.

Even twijfelt Thark of het wel zo wijs was om zelf met die boodschap naar Tevali te gaan. Hij is immers slechts een paar jaar geleden man geworden. Kan hij dit niet beter aan Thuk overlaten als de oudste van de jagers? Nee, besluit hij al snel. Hij wordt boos op zichzelf vanwege dat laffe idee. Juist nu het moeilijk wordt, moet hij laten zien dat hij zijn leiderschap waardig is. Hij zal zelf gaan.

De laatste tent in de rij is die van de stammoeder, waar ook Ashki en Myrt met haar kinderen slapen. Thark slaat de flap van de tentopening opzij, maar hij gaat niet meteen naar binnen.

‘Moeder Tevali, mag ik binnenkomen?’ vraagt hij met het respect dat hij de stammoeder is verschuldigd. Hij ziet Tevali nog niet. Voor de huid die haar vaste plekje afschermt, zitten Myrt en Ashki, met Quar tussen hen in. Myrt buigt haar hoofd als zij hem opmerkt en doet net of zij druk bezig is met de kleine Quensi.

Ashki buigt niet. Zij zit daar kaarsrecht en kijkt hem aan. Is het verbeelding of ziet hij iets van onderdrukte woede in haar blik?

‘De stammoeder wacht op u,’ zegt ze. Haar woorden zijn respectvol genoeg, maar in Ashki’s toon klinkt ook iets anders door, iets waar Thark niet meteen de vinger op kan leggen. Nu heeft hij geen tijd om daar verder bij stil te staan.